

KIEDY PRZEDSZKOLAK MOŻE STAĆ SIĘ UCZNIEM?

Dojrzałość nazywana inaczej gotowością szkolną jest osiągnięciem przez dziecko takiego poziomu rozwoju umysłowego, emocjonalnego, społecznego i fizycznego, który pozwoli mu opanować treści programowe klasy pierwszej i uczestniczyć w życiu społeczności szkolnej (W. Okoń). Stwierdzając, czy dziecko gotowe jest do podjęcia nauki w szkole należy przeanalizować jego rozwój na wyżej wymienionych poziomach.

Rozwój umysłowy dziecka uwarunkowany jest prawidłowo rozwijająca się: pamięcią, uwagą, spostrzeganiem wzrokowym i słuchowym oraz mową i myśleniem. Pamięć jej zakres i trwałość oraz chęć powtarzania zdobytych informacji w celu ich przyswojenia odgrywają ważną rolę w procesie edukacji. Dziecko rozpoczynające naukę w klasie pierwszej powinno mieć zdolność kierowania uwagi na wskazany obiekt i utrzymywania jej przez dłuższy czas, a jego myślenie powinno charakteryzować się możliwością operowania informacjami, tak aby rozumiało proste pojęcia, zasady, reguły i prawidłowości. Niezwykle istotnym aspektem dojrzałości szkolnej jest rozwój mowy. Dziecko powinno mieć odpowiedni zasób słów, by rozumieć teksty pisane. Powinno posiadać umiejętność budowania zdań, by jego narracja była zrozumiała dla innych. Kolejnym ważnym aspektem gotowości szkolnej jest spostrzeganie wzrokowe. Analiza i synteza wzrokowa są podstawą do różnicowania znaków i symboli (liter i cyfr). Ważne jest nie tylko spostrzeganie kształtów, lecz także stosunków przestrzennych między nimi i między elementami litery czy cyfry. Umiejętność ta zależy od rozwoju ruchowego dziecka, równowagi i kształtującej się lateralizacji (prawo- lub lewostronności). Spostrzeganie słuchowe, czyli różnicowanie między sobą dźwięków mowy oraz czasu ich trwania, a także analiza i synteza słuchowa stanowi podstawę nauki czytania i pisanie z pamięci i ze słuchu.

Kolejnym ważnym aspektem dojrzałości szkolnej jest odpowiedni poziom rozwoju emocjonalnego. Dziecko rozpoczynające naukę w szkole powinno posiadać umiejętność radzenia sobie ze swoimi emocjami i adekwatnie reagować na sukcesy i porażki. Rozumie w pewnym zakresie znaczenie obowiązku i odpowiedzialności za siebie. Pamięta o konieczności odrabiania lekcji i przygotowywania się do kolejnego dnia. Ćwiczy czytanie,

choć wolałoby się bawić. Dziecko dojrzałe do podjęcia edukacji w szkole próbuje pokonywać trudności. Podejmuje wysiłek mimo niechęci. Szuka rozwiązania zadania, nawet jeśli nie domyśli się go w pierwszej chwili. Niezadowolone z efektów swojej pracy nie zniechęca się – podejmuje kolejne próby. Jest zainteresowane poznawaniem świata, nabywaniem wiedzy. Potrafi na dłużej zainteresować się określoną treścią.

Na tym etapie edukacji rozpoczyna się również proces kształtowania dojrzałych relacji społecznych. Dziecko gotowe do podjęcia nauki w szkole zaczyna rozumieć zasady i normy społeczne oraz staje się zdolne do ich przyswajania i przestrzegania. Uświadamia sobie, że jest częścią grupy. Dzięki temu komunikaty kierowane przez nauczyciela do klasy odbiera jako skierowane także do siebie.

Kolejnym istotnym aspektem gotowości szkolnej dziecka jest sprawność ruchowa. Jej poziom powinien gwarantować dziecku samodzielność w zakresie czynności samoobsługowych (ubieranie się, jedzenie, posługiwanie się prostymi narzędziami). Również rozwój fizyczny i ogólny stan zdrowia dziecka mają istotny wpływ na jego funkcjonowanie w szkole. Właściwy rozwój układu kostnego, mięśniowego i nerwowego umożliwia dziecku sprawne poruszanie się, zapewnia utrzymanie równowagi i pozwala na kilkunastominutowe wytrwanie w ławce w pozycji siedzącej bez zmęczenia i bólu mięśni. Odpowiednio rozwinięty układ mięśniowy i nerwowy warunkuje sprawność ruchów ręki przy pisaniu i rysowaniu. W posługiwaniu się narzędziami pisarskimi przez dziecko ważny jest również właściwy chwyt, który gwarantuje umiejętność dostosowania siły nacisku mięśni dłoni w czasie pisania.

Prawidłowy rozwój dziecka na wyżej wymienionych poziomach zapewnia mu dobry start w szkole. Aby pomóc przedszkolakowi stawać się uczniem należy wspierać go i motywować w podejmowanych przez niego działaniach. Jednolite oddziaływania wychowawcze środowiska rodzinnego i przedszkolnego pozwolą dziecku na uzyskanie dojrzałości niezbędnej do osiągnięcia sukcesu w szkole.

Szanowny Rodzicu, poniżej przytaczamy list skierowany do Ciebie, a podpisany przez przyszłego ucznia, który pomoże Ci wyznaczyć kierunek działań, tak aby wspólnie i jak najlepiej przygotować przedszkolaka do czekających go szkolnych wyzwań (J. Goc).

Mamo! Tato!

Niedługo zostanę uczniem! Już nie mogę się doczekać! Sporo potrafię, ale wiele jeszcze muszę się nauczyć, pomóżcie mi, proszę w przygotowaniu się do tego ważnego momentu.

Bawcie się ze mną, świadomie wspierając moje umiejętności w zakresie syntezy i analizy słuchowej i wzrokowej, niezbędne w czasie nauki pisanie i czytania:

- szukajmy wyrazów kończących się i zaczynających na daną literę; rozpoznawajmy głosy z otoczenia;
- wyszukujmy szczegóły, którymi różnią się obrazki;
- wskazujmy identyczne przedmioty lub te, które nie pasują do pozostałych;
- kolorujmy razem według kodu dorysowujmy w kratkach brakującą połowę rysunku, rozwiązujmy labirynty;
- układajmy puzzle.

Wpierajcie mnie w zakresie rozumienia relacji przestrzennych typu: „nad”, „pod”, „przed”, „za” oraz odróżnianiu lewej i prawej strony:

- wspólnie układajmy historyjki obrazkowe oraz kompozycje z klocków, figur geometrycznych, patyczków;
- rysujmy według instrukcji słownej;
- w czasie porządkowania pokoju poproście, bym położył misia na górnej półce, a kiedy będę nakrywał do stołu, sprawdźcie, czy nóż i łyżka leżą po właściwej stronie;
- gdy będę miał problem z ustaleniem lewej i prawej strony, poskaczcie ze mną chwilę, a potem razem poszukajmy serca; gdy już ustalę, po której stronie bije, zaznaczmy tę stronę, np.: zakładając frotkę na rękę;
- bawcie się ze mną w poszukiwaczy; ukryjcie coś, co mam odnaleźć, a potem dawajcie mi wskazówki – „... dwa kroki w lewo, trzy do przodu, jeden w prawo”.

Bardzo chce nauczyć się pisać, a Wy możecie mi pomóc w przygotowaniu się do nabycia tej umiejętności:

- zwracajcie uwagę na to, jak trzymam kredki i ołówek; powinienem posługiwać się trzema palcami: kciukiem, środkowym i wskazującym;
- inspirujcie mnie do podejmowania różnorodnych form aktywności plastycznej: malowania palcami, nawlekania koralików; przekładania sznurków przez dziurki, lepienia z ciastoliny, plasteliny, masy solnej; rysowania; tworzenia wycinanek i wydzieranek, kalkowania, stemplowania.

Wspomagajcie mnie w procesie samodzielnego rozwiązywania problemów, szukaniu rozwiązań i planowaniu kolejnych działań:

- nie podawajcie gotowych rozwiązań; pytajcie co moim zdaniem, powinienem zrobić w danej sytuacji;
- jeśli poproszę o naleśniki na obiad, sprawdźmy razem, czy mamy wszystkie potrzebne składniki, ułożmy listę zakupów, wybierzmy się do sklepu, a potem razem przygotujmy obiad, bardzo chętnie pomogę;
- zadawajcie mi zagadki, mogą być przeczytane z książek lub wymyślone przez Was; w czasie spaceru możemy bawić się w „rzecz, którą masz na myśli”, jeśli powiesz mi, że „... ta rzecz jest niedaleko, jest brązowa i służy do odpoczynku w parku” – będę

wiedział, że to ławka; potem ja zadam Wam zagadkę i zobaczę, czy sobie poradzicie z rozwiązaniem;

- grajcie ze mną w gry polegające na zapamiętaniu układu przedmiotów i określaniu, co się zmieniło, np.: w czasie robienia zakupów poproście, żebym zamknął oczy, dołóżcie kolejną rzecz do koszyka, a ja odgadnę, co to.

Nie zapominajcie o umiejętnościach komunikacyjnych, koniecznych do osiągnięcia sukcesu w szkole:

- rozmawiajcie ze mną codziennie; pytajcie o moje uczucia, zainteresowania, o to jak minął dzień w przedszkolu, zachęcajcie do opowiadania;
- słuchajcie uważnie tego, co mam Wam do powiedzenia;
- korygujcie moje błędy;
- codziennie mi czytajcie.

Pomóżcie mi dojrzałe, adekwatnie do sytuacji reagować na sukcesy i porażki oraz zrozumieć w pewnym zakresie znaczenie obowiązku i odpowiedzialności za siebie:

- grajcie ze mną w gry planszowe typu „Chińczyk”, ważne jest przestrzeganie zasad gry i Wasza reakcja na moje zachowanie w przypadku porażki; pozostawcie mi czas na uspokojenie się, a następnie zaproponujcie kolejną partię; pokażcie mi, w jaki sposób Wy radzicie sobie z niepowodzeniem; przegrywając nazywajcie uczucia: „Złości mnie, że przegrałem, ale gratuluję Ci wygranej, ...może następnym razem pójdzie mi lepiej”, „Szkoda, że nie wygrałem, ale i tak dobrze się bawiłem”.
- nauczcie mnie technik „samospokojenia” np. poprzez powtarzanie w przypadku porażki mantry typu: „Najważniejsze, że się starasz; nic nie szkodzi, jeśli Ci nie wychodzi, przecież dopiero się uczysz”.
- Powierzajcie mi obowiązki i odpowiedzialne zadania, oczywiście na miarę moich możliwości, np.: podlewanie kwiatów, pakowanie plecaka do przedszkola czy nakrywanie do stołu; każde wykonanie zadania nagradzajcie pochwałą;
- Jeśli jestem znudzony, rozdrażniony lub zmęczony, przerwijmy pracę; pochwalcie mnie za to, co już udało mi się osiągnąć, ustalmy, kiedy zadanie ma być wykonane i kontynuujemy pracę zgodnie z ustaleniami.

Zwróćcie uwagę czy:

- chętnie uczestniczę w zabawach i grach ruchowych;
- potrafię jeździć na rowerze, łyżwach, rolkach;
- jestem w stanie zachować określoną pozycję ciała przez jakiś czas (spokojnie stać, siedzieć);
- potrafię się samodzielnie ubrać, zjeść posiłek, korzystać z toalety;
- dobrze widzę i słyszę
- męczę się szybciej niż moi rówieśnicy;
- prawidłowo wymawiam wszystkie głoski.

Jeśli będziecie mieć jakieś pytania, nasza pani chętnie odpowie na wszystkie; opowie Wam też bardzo chętnie o moich sukcesach i podpowie, w czym szczególnie potrzebuję Waszego wsparcia.

Wasz przyszły wzorowy uczeń

Literatura:

1. F. Meinders-Lucking, S. Loy, *Czy moje dziecko osiągnęło dojrzałość szkolną?*, Wydawnictwo Jedność, Kielce 2009.
2. M. Skura, M. Lisicki, D. Sumińska, *Przed progiem. Jakie umiejętności są potrzebne do rozpoczęcia nauki w pierwszej klasie i jak je rozwijać?*, ORE, Warszawa 2014.
3. L. Wiatrowska, H. Dmochowska, *Dziecko u progu szkoły*, Wyd. Impuls, Kraków 2013.
4. D. Waloszek, *Między przedszkolem a szkołą – rozważania o gotowości dzieci do podjęcia nauki w szkole*, Wyd. Akademickie Żak, Warszawa 2014.

Czasopisma:

1. J. Goc, *Kiedy dziecko jest gotowe do szkoły?*, Bliżej przedszkola nr 1, s.19-21, 2012.
2. E. Zielińska, *Informacja o gotowości dzieci do podjęcia nauki w szkole*, Bliżej przedszkola nr 10 s. 14-19, 2012.

Opracowały:

mgr Beata Mazur
mgr Urszula Uryga